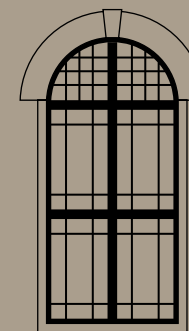

1914

MAJA LUGU

2018

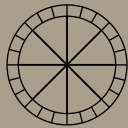
TÄNAME KOOSTÖÖ EEST

Hingega asja juures olevat arendajat,
fantastilise energiaga SHISHI omanikke,
arhitekte, järelevalveid, töövõtjaid,
kohalikku omavalitsust ja kõiki teisi.

On au olnud teiega koos seda hoonet renoveerida.

Meeldivaid tulevasi koostöid,

Üllar Hinno,
1Partner Ehitus juhataja

Esimesele maailmasõjale eelnes majanduslik elavnemine ning riiklike ambitsioonide suurenemine nii Euroopa riikides kui tsaari Venemaal. Agressiivse välispoliitika tulemusel algas järk-järguline relvastumine ning ettevalmistumine sõjaks. Tsaari Venemaa alustas suurte militaarprojektidega 20. sajandi teise aastakümne alguses. Üheks olulisemaks kujunes Peterburi kaitsepositsioonide rajamine Läänemerre ja selle rannikule, mis sai tuntuks Imperaator Peeter Suure Merekindluse nime all. Tallinnas hakati kujundama mereväebaasi koos sinna juurde kuuluvate vabrikute, sadamate ja raudteedega. Vastavalt "Laevaehituse väiksele programmile" asuti ehitama Kopli poolsaare tippu Vene-Balti laevaehitustehast, poolsaare lõunarannale Bekkeri laevaehitustehast ja põhjarannale Noblessneri laevaehitustehast. Tehas sai Tallinna linnavalitsuselt ehitusloa 12. juunil 1913. aastal. Peale seda asuti koheselt Jaani kogudusele kuuluva Kalamaja kalmistu ning strateegiliselt olulise Miinisadama lähedusse rajama Noblessneri laevaehitustehast. Uue tehase asutajaks oli Peterburis hästi tuntud E.Nobeli ja H.Lessneri ühissetevõte "Noblessneri Tehase Aktsiaselts". 1912. aastal sai "Noblessneri" esimese juhatuse direktoriks

A.Batšmanov, peainseneriks G.Bubnov, tehase ehituse ülemaks V. Saharov. Ehitatavate allveelaevade jaoks valmistati eraldi masinad diiselmootorite tootmisele spetsialiseerunud Nobeli tehases, miini-seadeldised Lessneri ettevõttes. Elektrimasinad laevadele valmistas läheduses asuv AS "Volta".

Noblessneri tehase ehitus algas 1913. aasta jaanuaris. Ehitamiseks kasutati ligi viie kümnendiku suurust maa-ala, mis piirnes lõunaküljest Soo tänavaga ja põhjas merega. Looduslikult oli see maa-ala kõrgem kungas. Planeerimise ja ehitustööde ajal kungas lõhati ja saadud pinnast kasutati mere täitmiseks. Seda tööd tegid asiaadid. Pärast merepõhja täitmist ja mullatööde lõpetamist oli tehase maa-ala suurus ja hind järgmine: ostetud maatükk 10 544 ruutsülda (47 998,8 ruutmeetrit) 220 223 rubla ja mere täitmisel saadud pind 152 ruutsülda (55318,8 ruutmeetrit) maksumusega 188 088 rubla. 1913. aasta maikuust pärineb mitme ehitusetapi asendiplaani. Esimene neist on koostatud tuntud insenerifirma Christian & Nielseni poolt, kus seatakse paika sadama rannajoon ja muulide asetus. Teine 1913.

Teine 1913.aasta asendiplaan märgib tehase alale administratiivhoone, esimesed tööstushooned ja–rajatised: aevaehitustsehh, raudteetamm ja viadukt. Kolmandal 1913. aastal koostatud asendiplaanil, mille autor on insener V.Saharov, lisanduvad ellingud. 1913. aastast on arhiivis säilinud administratiivhoone, laevaehitustsehhi värvilise metalli valukoja ja elektriijaama projekt. Tööstuse tänav 48 muuseumis on olemas ka algne ellingu projekt ning 1913. aasta asendiplaan kahele laohoonele ja kahele laevaehitustöökojale. Projekteerimis- ja ehitustegevus toimus insener V.Saharovi juhtimise all, tema allkirja kannavad ka säilinud projektid. Akumulaatoritsehhi sellel 1913.aasta asendiplaanil ei esine, samuti puuduvad arhiivides edasised andmed tehase territooriumi hoonestamise ja akumulaatoritsehi ehitamise kohta. Tõenäoliselt püstitati hoone 1914–1916 aastal, paralleelselt teiste tsehhidega. Järgmisel kümnendil fikseeriti akumulaatoritsehh koos naabertsehhidega lennufotol. Akumulaatoritsehh oli ehitamise ajast kuni 2000 keskpäigani pidevalt tööstuslikus kasutuses, olene-mata riigikorrast või tehase nimemuutusest. Eesti esimese vabariigi

ajal ei toimunud tehase hoonestuses olulisi muudatusi, hooneid rentinud firmad investeerisid hoonete korrashoiuks minimaalselt. Teise maailmasõja järel nimetati Noblessneri tehas ümber Meretehas nr. 7 ning siia planeeriti moodne laevatehas. Edaspidi remontis ettevõtte peamiselt miinitraalereid. 1957. aastal saavutas tehas rekordilise tööliste arvu, milleks oli 2933 töölist. Nõukogude aegsete aastakümnete jooksul muudeti tootmishoonete sisseseadeid, tehti hoonetele juurdeehitusi ning rajati uusi hooneid, täielikult muutsid hoonete funktsioonid. 1990. aastate alguses tehas erastati ning see jätkas erinevat tootmisalast tegevust ja laevade remon-timist. Akumulaatoritsehhi puitfermidega katus kukkus 2005. aasta talvel lumeraskuse all sisse ning hoone on sellest ajast saadik seisnud varemena.

2000. aastatel sai selgeks, et tööstuslik tootmine selles asukohas ja seda tüüpi hoonetega ei ole enam perspektiivikas ning suund võeti vana tööstusala kujundamisele kaasaegseks töö-elu-puhkekvartaliks.

